

BM CİROLANABİLİR KARGO BELGELERİ (NCD)'N TİCARET, LOJİSTİK VE TİCARETİN FİNANSMANINA ETKİSİ

Birleşmiş Milletler Cirolanabilir Kargo Belgeleri (Akra) Sözleşmesi Üzerine Kısa Bir Değerlendirme

Abdurrahman ÖZALP

ICC Türkiye Bankacılık

Komisyonu Başkanı

1. Giriş: Yeni Bir Belge Türü Olarak NCD

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 15 Aralık 2025 tarihli ve 80/162 sayılı kararıyla kabul edilen Devredilebilir Yük Senetleri Sözleşmesi ("**Akra Sözleşmesi**"), uluslararası ticarete yeni bir belge türü kazandırmaktadır: **Cirolanabilir Kargo Belgeleri (Negotiable Cargo Document – NCD)** [1]. NCD; taşıma operatörünce imzalanıp düzenlenen, "emre" (to order) veya "devredilebilir" (negotiable) ibaresi taşıyan, malların teslim alındığını ve hamilin emrine kaydedildiğini gösteren, kâğıt veya elektronik ortamda geçerli bir senettir [1, m. 2(5)]. Böylece deniz konşimentosuna özgü iki işlev – **malı temsil etme (document of title)** ve **ciro yoluyla devredilebilme** – ilk kez karayolu, demiryolu, havayolu, iç su yolu ve çok modlu taşımalara taşınmaktadır. Konvansiyon, taşıma sözleşmesinden doğan sorumluluk rejimlerine (CMR, CIM, SMGS, Montreal) dokunmaz; yalnızca NCD'nin düzenlenmesini, devrini ve hukuki sonuçlarını düzenler ve ancak operatör ile gönderenin anlaşması üzerine, NCD'ye **belirgin atıf** bulunması hâlinde uygulanır [1, m. 1 ve m. 3]. Sözleşme 2026'nın ikinci yarısında [26 Ekim 2026] Akra'da imzaya açılacak; onuncu onay belgesinin tevdiinden 180 gün sonra yani 10 ülke imzaladıktan sonra yürürlüğe girecektir [1]. Bu Konvansiyon, bir veya daha fazla taşıma moduyla uluslararası mal taşımacılığıyla bağlantılı olarak, bu Konvansiyona açık bir atıf içeren cirolanabilir bir kargo belgesinin düzenlenmesi, devri ve hukuki etkilerine aşağıdaki durumlarda uygulanır:

(a)cirolanabilir kargo belgesinde belirtildiği gibi, taşıma operatörü tarafından malların taşınmak üzere üstlenildiği yer bir Taraf Devlette bulunuyorsa;

(b) cirolanabilir kargo belgesinde belirtildiği gibi, taşıma operatörü tarafından malların teslim edildiği yer bir Taraf Devlette bulunuyorsa;

veya

(c) cirolanabilir kargo belgesinde belirtildiği gibi, cirolanabilir kargo belgesinin düzenlendiği yer bir Taraf Devlette bulunuyorsa.

2. Ticarete Etkisi

NCD'nin ticaret üzerindeki temel etkisi, **transit hâldeki malı ticarete konu edilebilir** kılmasıdır: NCD zilyetliğinin devri, mallar üzerinde hak iktisabı bakımından malın fiilen teslimi hükmünde olduğundan (m. 7(4)), mal yoldayken NCD'nin ciro ve teslimiyle satılabilir;

beyaz ciro imkânı (m. 11), deniz ticaretine özgü ardışık satış (string sales) pratiğinin kara ve demiryolu koridorlarına taşınmasına zemin hazırlar [1]. İkinci etki **bedel güvenliğidir**: NCD'deki haklar yalnızca hamil tarafından kullanılabilir ve mallar ancak NCD'nin iadesi karşılığında teslim edilir (m. 7(1), m. 10); satıcı, senedi yani NCD'yi elinde tuttuğu sürece mal üzerindeki kontrolünü korur. Üçüncü etki **belgeye güvendir**: NCD, çekince konulmamış kayıtlar bakımından ilk görünüş delilidir ve içeriğine iyiniyetle güvenerek devralan üçüncü kişiye karşı operatör aksini ispat edemez, yani göndericiye karşı sınırlama yapabilir, iyi niyetle devralan üçüncü kişiye karşı ileri süremez (m. 6) [1]. Bu çerçevede; denize kıyısı olmayan ülkeler ile Avrupa-Asya kara koridorlarının küresel tedarik zincirlerine entegrasyonunu destekler ve Orta Koridor'un kilit halkası olan Türkiye'de, deniz konşimentosu bulunmayan taşımalarda ihracatçıya vesaik değeri yüksek bir belge imkânı sunar.

3. Lojistiğe Etkisi

Lojistik boyutta NCD, **kapıdan kapıya taşımanın tek belgeyle** yürütülmesine imkân verir: mod değişimlerinde belge değişimi gerekmez; belge sayısı, mutabakat noktaları ve yanlış ihtimali azalır [1, para. 2]. Mevcut bir taşıma belgesi – örneğin devredilemez bir CMR senedi – her orijinaline operatörce imzalanan şerh düşülerek NCD'ye dönüştürülebilir; deniz konşimentosu iptal edilerek iç kesim taşıması için bağımsız NCD düzenlenebilir (m. 3(2)); bu, rota ve mod değişikliklerinde operasyonel esneklik sağlar [1]. Taşıma operatörleri, akdi taşıyıcı sıfatıyla NCD düzenleyerek hizmet derinliği kazanır; buna karşılık NCD düzenleyen operatör, aynı mallar için ciro edilebilir konşimento düzenlenmesini talep edemez (m. 3(5)) ve house/master konşimento pratiği korunur [1]. **Elektronik NCD (eNCD)** rejimi, UNCITRAL Elektronik Devredilebilir Kayıtlar Model Kanunu (MLETR) esas alınarak kurulmuştur: zilyetliğin karşılığı münhasır kontroldür, senet yani NCD kâğıt ile elektronik ortam arasında dönüştürülebilir (m. 17) ve mevcut elektronik konşimento platformları eNCD'leri de destekleyebilir (m. 12-18) [1]. Böylece kurye, kayıp belge ve belge kaynaklı bekleme maliyetleri azalır; belge dijitalleşmesinin ve blokzincir teknolojisinin lojistik-finansman kesişimindeki dönüştürücü ortaya çıkacaktır [2].

4. Ticaretin Finansmanına Etkisi

Dış ticarete ödeme yöntemlerinin – peşin, mal mukabili, vesaik mukabili ve akreditifin – risk dağılımı, büyük ölçüde belgelerin hukuki gücüne dayanır [3]. NCD, banka açısından **teminat değeri taşıyan belgeyi** deniz taşımacılığının dışına taşır ve bunu güvenceyle destekler: NCD'yi finansman amacıyla elinde tutan **salt hamil**, hiçbir hak kullanmadıkça taşıma sözleşmesinden sorumluluk üstlenmez (m. 9(1)); NCD içeriği iyiniyetli devralana karşı kesindir (m. 6(3)); teslim yalnızca NCD'nin iadesiyle mümkündür (m. 10) [1]. **Akreditif uygulamasında** dikkat edilmesi gereken nokta, UCP 600'ün taşıma belgesi maddeleri (m. 19-

25) arasında NCD'nin geçmemesi ve UCP tarafından NCD'nin bir belge olarak tanınamamasıdır: geçiş döneminde biraz zorluk yaşanabilir ancak dikkatli bir şekilde konvansiyona hakim olarak akreditif özel şartlarında belgenin adı ve Konvansiyona belirgin atıf, düzenlenecek orijinal nüsha sayısı ve **tam takım (full set) ibrazı**, ciro düzeni ve navlun kaydı açıkça belirtilerek aşılabılır [4]; ISBP düzeyinde yorum pratiği gelişene kadar rezerv (discrepancy) riski, özenli şart tasarımı ve titiz belge incelemesiyle yönetilecektir [5, 6]. **Vesaik mukabili** işlemlerde NCD, kara ve demiryolu taşımalarında ilk kez gerçek anlamda “belge karşılığı mal” güvenliği ortaya çıkıyor: bedel ödenmedikçe mal çekilemez. **Rehin ve emtia finansmanında** yoldaki mal, deniz ayağıyla sınırlı kalmaksızın teminata dahil edilebilecektir; ancak rehnin kuruluşu ve üçüncü kişilere etkisi ulusal hukuka tabi olacaktır. Risk tarafında; çifte belge yasağının (m. 3(5)) ve NCDsiz teslimin yaptırımları ulusal hukuka bırakılmıştır, sahtecilik ve çifte ibraz riskleri konşimento pratiğindeki araçlarla yönetilecek ve iyiniyet şartı nedeniyle bankaların müşteri-işlem durum tespiti önemini koruyacaktır [7].

Belgeye bağlı hak sahipliğinin netliği; iskonto, iştirak ve alacak temliki gibi finansman tekniklerinin kara taşınalı işlemlere uygulanmasını da kolaylaştırır. eNCD'nin eUCP çerçevesinde elektronik ibrazı ise akreditif döngüsünün – ibrazdan senedin iadesine kadar – uçtan uca dijitalleştirilmesine imkân verir; elektronik ortamda iade, kayıt üzerindeki münhasır kontrolün bırakılmasıyla gerçekleşir (m. 15(2)) [1].

5. Sonuç

NCD, konşimentonun ticari ve finansal işlevini taşıma modundan bağımsızlaştıran yapısal bir yeniliktir: ticarete transit satışı ve bedel güvenliğini, lojistikte tek belgeli ve dijital akışı, finansmanda ise kara koridorlarında belgeye dayalı krediyi mümkün kılar. Pratik etkisi; onayların ticaret koridorlarını kapsamasına, bankacılık ve ICC kural pratiğinin yeni belgeye uyumuna ve MLETR uyumlu güvenilir elektronik altyapının yaygınlığına bağlı olacaktır. Uygulayıcılar için rasyonel hazırlık; taşıma ve akreditif şablonlarının şimdiden gözden geçirilmesi, belirgin atıf ile tam takım şartlarının standartlaştırılması ve elektronik belge süreçlerinin eNCD ile birlikte işlerlik gözetilerek planlanmasıdır.

6. Uygulayıcılar İçin Yol Haritası

Sözleşme'nin yürürlük sürecinde ihracatçı, taşıma operatörü ve bankalar için rasyonel hazırlık adımları şunlardır:

- Taşıma sözleşmesi ve belge şablonlarına, yerine göre Konvansiyon'a belirgin atıf içeren NCD tanımının eklenmesi
- Akreditif özel şartlarında orijinal nüsha sayısı, tam takım (full set) ibrazı, ciro düzeni ve navlun kaydının standartlaştırılarak eklenmesi

- Vesaik mukabili işlemlerde NCD'nin ciro edilmeden tahsil zincirinde tutulmasına ilişkin iç prosedürlerin hazırlanması
- Elektronik platform seçiminde m. 18 güvenilirlik ölçütlerinin (veri bütünlüğü, yetkisiz erişimin önlenmesi, bağımsız denetim) esas alınması
- İmza ve onay sürecinin, ilk ICC/ISBP yorumlarının izlenmesi ve dış ticaret-operasyon ekipleri için iç eğitimlerin planlanması gerekir.

Kaynakça

- [1] United Nations, United Nations Convention on Negotiable Cargo Documents with an Explanatory Note prepared by the UNCITRAL Secretariat, Viyana, 2026, BM Satış No. E.26.V.4, https://www.abdurrahmanozalp.com/FileUpload/as927292/File/ncd_convention_ebook_e.pdf (Erişim: 24.08.2026). Metindeki madde (m.) ve paragraf (para.) atıfları bu yayına ilişkindir.
 - [2] Özalp, Abdurrahman, Uluslararası Ticaretin Finansmanı, Prensipleri ve Blockchain, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2018.
 - [3] Özalp, Abdurrahman, Dış Ticaret'te Teslim ve Ödeme Şekilleri, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2004 (güncellenmiş baskılarıyla).
 - [4] Özalp, Abdurrahman, Dış Ticarete Yeni Kurallar: UCP 600'm Kullanılması ve Akreditif, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2007 (güncellenmiş baskılarıyla).
 - [5] Özalp, Abdurrahman, Yeni ISBP'ye Göre Akreditif ve Uygulama, Türkmen Kitabevi, İstanbul (güncel baskı).
 - [6] Özalp, Abdurrahman, Akreditif ve Standby L/C Rezerv Konuları, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2012.
 - [7] Özalp, Abdurrahman, Dış Ticaret'te Sahtecilik ve Dolandırıcılık (FRAUD), Türkmen Kitabevi, İstanbul (güncel baskı).
- NCD konusunda detaylı bilgiler, UN Açıklama Notu, İngilizce ve Türkçe Video, Kitap ve Makalelerim www.abdurrahmanozalp.com web sitemde bulunmaktadır. Bu makalenin bazı kısımlarında YZ'dan faydalanılmıştır.

Önemli Not:

Bu yazı yakın zamanda yürürlüğe girecek konvansiyonun kullanımı konusunda yardımcı olmak ve yol göstermek amacıyla hazırlanmıştır. Gerçek işlemlerde kullanılmasının gerekmesi halinde NCD konvansiyonun orijinal metninin esas alınması ve buna göre işlem yapılması gerekir. Bu nedenle yanlış yorum ve kullanımlardan dolayı sorumluluk alınmaz.